

Nr 119.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för mästerlotsen P. O. Kolberg och lotsen F. H. Pettersson från viss ersättningsskyldighet till kronan; given Stockholms slott den 15 februari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gunnar Myrdal.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal, viss fråga om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan samt anför därvid följande.

Natten mellan den 24 och 25 september 1943 inträffade i Öregrundsgrepen en kollision mellan den lotsverket tillhöriga lotsmotorkuttern Sandhamn och skonertskeppet med hjälpmaskin Svanhild, varvid båda fartygen erhöilo vissa skador. Ombord å lotskuttern tjänstgjorde mästerlotsen vid Hudiksvalls lotsplats Per Olof Kolberg och lotsen vid Härnösands lotsplats Fritz Holger Pettersson.

För de skador, som genom kollisionen åsamkats Svanhild, fordrade fartygets rederi i skrivelse till lotsstyrelsen ersättning av kronan såsom ägare till lotskuttern med 2 781 kronor 97 öre. Rederiet gjorde därvid gällande, att kollisionen vållats av lotskuttern. Då kronan enligt 8 § sjölagen ägde regressrätt mot Kolberg och Pettersson för det skadestånd, kronan eventuellt kunde bliva förpliktad utgiva, beredde styrelsen dem tillfälle yttra sig över ersättningsanspråket. Kolberg och Pettersson bestredo, att de varit vållande till kollisionen, vilken enligt deras åsikt i stället skulle ha orsakats genom oförsiktig navigering från Svanhilds sida. De avvisade jämväl tanken på att de skulle helt eller delvis i förhållande till rederiet ikläda sig betalningsansvar för skadorna för att på så sätt söka få till stånd en uppgörelse under hand med rederiet. I detta läge ansåg sig lotsstyrelsen icke böra göra några medgivanden till rederiet utan fann det riktigast att låta skadestandsfrågan i sin helhet — avseende skadorna å såväl Svanhild som lotskuttern — bliva prövade av domstol.

Rederiet för Svanhild instämde därefter lotsstyrelsen till Stockholms rådhusrätt med yrkande att styrelsen måtte förpliktas utgiva ersättning för kostnader, som orsakats rederiet till följd av kollisionen, med sammanlagt 3 639 kronor 29 öre. Styrelsen å sin sida uttog genstämning å rederiet, därvid yrkades att rederiet måtte åläggas ersätta kronan skadorna å lotskuttern med 678 kronor. I målet inträdde Kolberg och Pettersson såsom mellankommande parter och gjorde ett med styrelsen i dess egenskap av svarande. Genom dom den 2 juli 1945 förklarade rådhusrätten, som fann lotskuttern ensam vållande till kollisionen, lotsstyrelsen såsom ägare till kuttern skyldig gottgöra rederiet den skada, som genom olyckan tillfogats detsamma. Rådhusrätten förpliktade, med ogillande av lotsstyrelsens talan, styrelsen att till rederiet utgiva 2 721 kronor 97 öre, och skulle styrelsen tillika ersätta rederiet dess kostnader å målet med 900 kronor jämte vad som åtgått till lösen av rättens protokoll i målet. Protokollslösen belöpte sig till 115 kronor.

Såväl Kolberg och Pettersson som lotsstyrelsen erlade vad. Rederiet väjade ej. Då Kolberg och Pettersson ej fullföljde vadet, ansåg sig jämväl styrelsen böra avstå från att fullfölja talan i målet. Domen har alltså vunnit laga kraft.

Lotsstyrelsen har därefter den 20 juli 1945 till rederiet utbetalat utdömt belopp, tillhopa 3 736 kronor 97 öre, som i styrelsens räkenskaper tills vidare avförts å förskottstitel. För vad styrelsen sålunda utgivit till rederiet äger styrelsen, såsom jag nyss erinrat, enligt 8 § sjölagen regressrätt mot Kolberg och Pettersson. Vidare få dessa anses ersättningsskyldiga till kronan för skadorna å lotskuttern med 678 kronor. Kronans sammanlagda ersättningsanspråk mot Kolberg och Pettersson uppgå sålunda till 4 414 kronor 97 öre.

Med utlåtande den 31 december 1945 har lotsstyrelsen överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd skrift, vari *Kolberg* och *Pettersson* anhållit att av nåd bliva befriade från ifrågavarande ersättningsskyldighet. Sökandena erinra därvid till en början om följande allmänna synpunkter beträffande försäkringsförhållandena för lotsarna under tjänsteutövning.

Lotsförbundet har undersökt möjligheten till försäkring för lotsarna för deras risker i yrket men funnit, att premierna härför skulle beräknas efter det värde lotsarna ha hand om under tjänsteutövningen, det vill säga icke blott lotsverkets och egna lotsbåtar utan värdet av samtliga de fartyg, som lotsas och deras laster. Det är alltså självklart, att lotsarna själva icke kunna i ekonomiskt avseende stå den risk, som följer med yrket. Samtliga större svenska försäkringsbolag ha ock därför sedan en längre tid tillbaka tillämpat en praxis att icke väcka talan mot lotsarna beträffande ersättningsskyldighet för uppkomna skador under deras tjänsteutövning, men tyvärr finnes det, just såsom i ifrågavarande fall med »Svanhild», mindre rederier, som dels icke ha fullständigt försäkrat dels ha försäkring i mindre assuransföretag, där redarna själva äro ekonomiskt intresserade. I detta sammanhang få vi även framhålla att om lotsverket haft lotsmotorkuttern »Sandhamn» försäkrad, hade försäkringsbolaget utan regressrätt mot oss reglerat saken.

I skriften framhålles vidare bland annat, att sökandena saknade förmögenhet och att deras inkomster under senaste året minskat genom nedgången i lotsningsfrekvensen.

I sitt utlåtande, varur den inledningsvis lämnade redogörelsen är hämtad, lämnar *lotsstyrelsen* följande ytterligare upplysningar beträffande Kolbergs och Petterssons ekonomiska förhållanden.

I deras inkomster ingå utom fast lön även lotslott (lotslottersättning) samt vissa andra avgifter enligt lotsförordningen. Den fasta lönen utgör för närvarande för Kolberg 435 kronor i månaden, motsvarande 5 220 kronor om året, samt för Pettersson 375 kronor 60 öre i månaden, motsvarande 4 507 kronor om året. Då under krigsåren lotsningsfrekvensen och därmed också lotslotten visat stora variationer, har styrelsen verkställt en beräkning av Kolbergs och Petterssons inkomster med utgångspunkt från de belopp, vartill den fasta inkomsten enligt vad nyss angivits för närvarande uppgår, samt största lotslott och övriga lotspersonalen tillkommande sjöfartsavgifter vid Hudiksvalls respektive Härnösands lotsplatser under år 1938. Enligt en sådan beräkningsgrund erhålles en årlig inkomst för Kolberg av omkring 7 700 kronor och för Pettersson av omkring 8 700 kronor.

Lotsstyrelsen framhåller, att det med hänsyn till Kolbergs och Petterssons ekonomiska förhållanden otvivelaktigt skulle vara synnerligen betungande för dem, därest de skulle nödgas fullgöra ifrågavarande ersättningsskyldighet i dess helhet. Den omständigheten, att skador, som av lotspersonal i fall som det förevarande och andra därmed likartade orsakats enskilda, hittills i regel icke plägat föranleda skadeståndsanspråk utan blivit ersatta av vederbörande försäkringsgivare, syntes lotsstyrelsen jämväl tala för ett ur Kolbergs och Petterssons synpunkt gynnsamt bedömande av ifrågavarande spörsmål. Lotsstyrelsen fortsätter:

Med beaktande av omständigheterna i ärendet — därvid styrelsen jämväl funnit sig böra fästa avseende vid att möjlighet för Kolberg och Pettersson förelegat att på ej oväsentligt billigare villkor än som innefattas i rådhusrättens dom träffa uppgörelse med rederiet för Svanhild — samt den ståndpunkt Kungl. Maj:t och riksdagen intagit till andra liknande fall har lotsstyrelsen emellertid ansett sig icke kunna förorda, att beträffande Kolberg och Pettersson ersättningsskyldigheten i dess helhet efterskänkes; däremot vill lotsstyrelsen tillstyrka, att sagda ersättningsskyldighet begränsas till för-

slagsvis 900 kronor för envar av dem, att inbetalas senast den 1 januari 1949. Vad angår sättet för inbetalningen har styrelsen för avsikt att föreslå Kolberg och Pettersson, att beloppen skola erläggas genom månatliga avdrag å dem tillkommande lön. Under förutsättning att dylika avdrag verkställas varje månad under tiden juli 1946—december 1948, skulle avdragen komma att uppgå till 30 kronor per månad för vardera.

Vid bifall till vad lotsstyrelsen sålunda föreslagit synes det av lotsstyrelsen jämlikt rådhusrättens förenämnda dom förskottsvis erlagda beloppet av 3 736 kronor 97 öre — med undantag av ett belopp av 1 800 kronor — böra avföras från den i omkostnadsstaten för lotsverket ingående anslagsposten till diverse och extra utgifter. Då den till 678 kronor uppgående kostnaden för reparation av lotskuttern redan under budgetåret 1943/44 i styrelsens räkenskaper avförts å den under omkostnadsstaten upptagna delposten till reparation och underhåll av fyrskepp, tjänstefartyg och lotsverket tillhöriga tjänstebåtar, synes i bokföringshänseende icke böra vidtagas någon åtgärd beträffande sistnämnda belopp.

Lotsstyrelsens utlåtande utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte *dels* föreslå riksdagen medgiva, att Kolberg och Pettersson må, därest de senast den 1 januari 1949 till lotsstyrelsen erlagt ett belopp av 900 kronor vardera, befrias från återstående ersättningsskyldighet för de kostnader, kronan vidkänts genom ifrågavarande kollision, *dels ock* medgiva, att vad styrelsen i anledning av kollisionen förskottsvis erlagt till rederiet för Svanhild må — med undantag av ett belopp av 1 800 kronor — avföras från den i omkostnadsstaten för lotsverket ingående delposten till diverse och extra utgifter.

Statskontoret ansluter sig i utlåtande den 26 januari 1946 till vad lotsstyrelsen i ärendet anfört och hemställt.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad i ärendet upplysts finner jag skäligt, att Kolberg och Pettersson befrias från åtminstone någon del av ifrågavarande ersättningsskyldighet. Jag förordar i likhet med lotsstyrelsen och statskontoret att kronans förevarande fordran hos Kolberg och Pettersson må, därest de senast den 1 januari 1949 till lotsstyrelsen inbetalat sammanlagt 1 800 kronor, efterskänkas till återstående del eller således till ett belopp av 2 614 kronor 97 öre. Till återbetalning till lotsstyrelsen av vad styrelsen förskottsvis erlagt till rederiet torde — med undantag av nyssnämnda belopp av 1 800 kronor — anslaget till oförutsedda utgifter böra disponeras.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att mästerlotsen vid Hudiksvalls lotsplats Per Olof Kolberg och lotsen vid Härnösands lotsplats Fritz Holger Pettersson må, därest de senast den 1 januari 1949 till lotsstyrelsen inbetalat sammanlagt 1 800 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet för de kostnader, som kronan fått vidkännas i anledning av den under natten mellan den 24 och 25 september 1943 inträffade kollisionen mellan lotsmotor-

kuttern Sandhamn och skonertskeppet med hjälpmaskin Svanhild,

dels ock att för återbetalning till lotsstyrelsen av vad styrelsen förskottsvis erlagt må — med undantag av ett belopp av 1 800 kronor — tagas i anspråk det i riksstaten för budgetåret 1945/46 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Siegmund Vogel.
